

была сродкам пісьмовых зносін на ўсёй тэрыторыі. На ёй ўпершыню ў гісторыі ўсходніх славян на пачатку XVI ст. з’явіліся друкаваныя кнігі (“Псалтыр” Ф. Скарыны – 1517 г., “Катэхізіс” С. Буднага – 1562 г., “Евангелле” В. Цяпінскага – 1580 г.); пісаліся мастацкія творы (“Александрыя”, “Аповесць аб Троі” і іншыя перакладныя свецкія творы), арыгінальная мастацкая літаратура (“Ліст да Абуховіча”, “Прамова Івана Мялешкі”), летапісы і хронікі (“Летапісец вялікіх князёў літоўскіх”, “Баркалабаўская хроніка”, “Хроніка Вялікага Княства Літоўскага і Жамойцкага”), вучэбныя кнігі (“Граматыка” Л. Зізанія, “Граматыка” М. Сматрыцкага), слоўнікі Л. Зізанія і П. Бярынды; ствараліся дакументы дзяржаўнага значэння. Гэта была мова законаў, судоў, канцэлярыі. Лепшыя моўныя здабыткі канцэлярска-юрыдычнага пісьменства адлюстраваны ў Метрыцы Вялікага Княства Літоўскага (“Літоўская метрыка” – вялікі архіў дзяржаўных актаў, каля 600 кніг) і Статуце Вялікага Княства Літоўскага, які меў тры рэдакцыі – 1529, 1566, 1588 гг.

Пісьменства на Беларусі было на высокім узроўні і яшчэ больш інтэнсіўна пачало развівацца з узнікненнем кнігадрукавання [2, с. 14].

У гэты час жылі і працавалі такія вядомыя асветнікі, як Ф. Скарына, С. Будны, В. Цяпінскі, С. Полацкі, М. Сматрыцкі, А. Рымша. Усё гэта дае падставу вучоным называць XV – XVI стст. “залатым векам” у гісторыі беларускай культуры, мовы і літаратуры.

1. Зразікава, В.А. Беларуская мова. Эканамічная лексіка: вучэб. дапам. / В.А. Зразікава. – Мінск, 2012. – 216 с.

2. Завальнюк, У. Да Бога – на роднай мове / У. Завальнюк. – Мінск, 2019. – 274 с.

УДК 94 (476)

ЕФРАСІННЯ ПОЛАЦКАЯ – СЛАВУТАЯ АСВЕТНІЦА

Студэнт – Дарашэнка М.В., 19 рпт, 2 курс, ФТС

Навуковы

кіраўнік – Мантур А.Я., ст. выкладчык

УО «Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт», г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

Анотацыя. У артыкуле разглядаецца жыццёвы шлях і асветніцкая дзейнасць Е. Полацкай, прадстаўлена яе роля ў развіцці ўсходнеславянскай культуры.

Ключавыя словы: асветніца, вобраз, разнастайная дзейнасць, духоўнае самаўдасканаленне, рэалізацыя.

Ефрасіння Полацкая – першая беларуская асветніца. Полацкая князеўна стала першай жанчынай на Русі, якая была кананізавана ў святых.

Дачка полацкага князя Святаслава-Георгія і княгіні Саф’іі, народжаная Прадслава, увайшла пад імем Ефрасінні ў гісторыю беларускай літаратуры і пісьменства не толькі сваімі векапомнымі подзвігамі ў імя Хрыста і ягонага вучэння, але сілай і цвёрдасцю духу, жаданнем сцвердзіць свой род у памяці нашчадкаў, духоўнай гісторыі чалавецтва [1, с. 8].

У XII ст невядомым аўтарам створана “Жыцце св. Ефрасінні Полацкай”, якое з’яўляецца асноўнай крыніцай звестак пра славуітую асветніцу Полацкай зямлі. Сюжэт “Жыцця” разгортваецца паводле сапраўдных гістарычных фактаў у храналагічнай паслядоўнасці ад нараджэння (каля 1110 г.) і пострыгу да паломніцтва ў Іерусалім да труны Гасподняй і смерці Ефрасінні на святой зямлі 24 мая 1167 года.

З “Жыцця” паўстае перад чытачом не толькі рэальны, але ідэалізаваны вобраз Е. Полацкай. Нечаканым для такога жанру з’яўляецца шырокае выкарыстанне народнай вобразнасці, звязанай з прыродай, земляробствам, бортніцтвам. У асобных месцах, відаць, дакладна пераказваючы словы самой Ефрасінні, аўтар уздымаецца да сапраўднага паэтычнага натхнення, карыстаючыся яркай метафарычнай мовай.

Разнастайная дзейнасць Ефрасінні ўражае багаццем ініцыятыў і паслядоўнасцю іх рэалізацыі ў жыцці. Але найбольшую ўвагу асветніца надавала духоўнаму самаўдасканаленню і вучыла добраму і вечнаму сваіх слухачоў і вучняў. Кожны дзень яна павучала манашак цяроплівасці і душэўнай чысціні, павазе да старэйшых, любові да тых, хто побач. Яна рыхтавала іх да магчымых у будучым жорсткіх выпрабаванняў у адвечнай барацьбе Добра і Зла. Сцверджаныя вобразам Ефрасінні высокія ідэалы міру і добра, хрысціянскай маралі, кніжнай асветы і імкненне да маральнай дасканаласці былі і застаюцца неад’емнай гуманістычнай каштоўнасцю нацыянальнай і агульначалавечай культуры.

З імем асветніцы звязваюць полацкае летапісанне і заснаванне манастырскіх школ, на яе заказ Лазарам Богшам зроблены славыты крыж, пабудавана сусветна вядомая царква святога Спаса. Падзвіжніца ўздымала свой голас супраць княжацкіх міжусобіц, яднала свой народ і Полацкую дзяржаву [2, с. 78].

Аўтарытэт Ефрасінні быў вельмі вялікі ў Полацкім княстве не толькі з-за яе асветніцкай дзейнасці, але і з-за яе высокага паходжання, згодна з тагачасным сярэднявечным статусам полацкага княжацкага роду нашчадкаў Рагвалода. З яе парадамі лічыліся полацкія князі і веча. Ефрасіння Полацкая лічылася справядлівай суддзёй у грамадскіх і маральных справах, была прыхільніцай міру ў сваім і суседніх княствах. Асабліва важкім было яе слова ў спрэчках паміж полацкімі князямі.

Лёс Ефрасінні Полацкай сапраўды незвычайны. Самаадданае служэнне роднай зямлі ўзняло знакамітую палачанку высока над сваёй эпохай. І таму невыпадкова, што яе постаць прыцягвае ўвагу не толькі вучоных-гісторыкаў, але і пісьменнікаў, паэтаў, мастакоў. Пісьменніца В. Іпагава, напрыклад, стварыла вобраз асветніцы ў гістарычнай аповесці “Прадслава”. Экскурсе ў Полацк XII ст. робіць у рамана святыя грэшнікі А. Асіпенка. Ефрасінні і яе славытым сучаснікам-паплетнікам – дойлідзу Іаану, майстру-ювеліру Лазару Богшы – прысвяцілі свае вершы, паэмы Л. Геніюш, А. Разанаў, Г. Бураўкін, В. Зуёнак, С. Панізік, А Мінкін і інш. У 2000 годзе ў Полацку быў усталяваны помнік Е. Полацкай.

1. Арлоў, У.А. Асветніца з роду Усяслава: Ефрасіння Полацкая / У.А. Арлоў. – Мінск, 1989. – 53 с.

2. Верціхоўская, М.І. Беларуская літаратура: білеты ў пытаннях і адказах / М.І. Верціхоўская. – 2-е выд. – Мінск, 2002. – 304 с.

УДК 811.41(671.1)

ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКОВОЙ СИТУАЦИИ В КАМЕРУНЕ

*Студент – Нгуинтсон Л., 11 т, 1 курс, ИТФ
Научный*

*руководитель – Дятко И.М., ст. преподаватель
УО «Белорусский государственный аграрный технический
университет», г. Минск, Республика Беларусь*

Аннотацыя. Стат'я посвящена языковым особенностям Республики Камерун. В статье рассматриваются основные языки на данной территории.

Ключевые слова: нгвокультурология, камфрангле, пиджин, Республика Камерун.

Ученые всего мира изучают лингвокультурологию на материалах многих языков. Языки стран Африки представляют лингвистам значительное количество данных для всестороннего исследования. Интерес к рассмотрению языковых особенностей этих стран, безусловно, обусловлен спецификой истории. Вся территория современных стран Африки находилась под контролем различных европейских государств (7 государств, а также международная зона). Такая ситуация наложила отпечаток на культурные и на языковые черты государств Африки. В нашей работе рассматриваются языковые особенности Камеруна. Эта республика являлась территорией раннее подконтрольной Германии, Франции, Великобритании, в настоящее время независимая, но имеющая свои собственные варианты английского языка.